

Nr 1332

**av herr Sundman och fröken Eliasson
om inventering av kulturhistoriskt värdefulla fotografier.**

Den fotografiska bilden kom till Sverige någon gång i mitten av 1800-talet. Ateljé Jaeger grundades omkring 1860, och samtidigt uppstod en växande kår av fotografer som åkte land och rike runt och tog bilder av det svenska folket i helg och söcken. På 1890-talet och kring sekelskiftet började fotograferandet bli allt vanligare på grund av Kodaks lårkamera och rullfilmen. August Strindberg tillhörde dem som i Sverige först insåg det nya mediets utvecklingsmöjligheter, och han blev en skicklig och inspirerande föregångsman.

Fotograferandet växte snabbt till en folkrörelse. I ett inledningsskede spelade Svenska Turistföreningen stor roll genom sin årshok och den långa (numera nerlagda) serien Årets bilder. I dag konsumerar det svenska folket kameror, film och projektorer för upp mot 800 milj. kr. per år. Det stora intresset har lett till dels att Sverige har ett mycket stort antal högt kvalificerade laboratorier, dels att fotograferingen är en billigare hobby här än i de flesta andra länder, dels att Sverige tidigt fick en stor kår mycket skickliga yrkesfotografer och vid sidan härom en internationellt sett imponerande grupp amatörfotografer av hög klass. Parallellt härmed slog den fotografiska bilden snabbt igenom i den svenska pressen. Vi syftar här inte bara på fackbetonade tidskrifter (tidningen FOTO började utkomma redan på 1930-talet) utan på tidningar som SE och KF:s Vi, fackföreningsrörelsens tidskrifter och den svenska dagspressen i allmänhet.

Dessa förhållanden och omständigheter innebär att det i vårt land finns ett utomordentligt stort antal fotografier av ett helt enkelt enastående kulturhistoriskt värde.

Många av dessa bilder är på olika sätt spridda över landet. Den märklige amatörfotograferande hälsingen Per Forsell samt Lima-sonen Sven Johansson (med den mångomtalade Lima-utställningen på Moderna museet 1973) är inte unika. De har många motsvarigheter på olika håll i landet, och det är fråga om oskattbara bilddokument. Till detta kommer de rena amatörbilder av hög ålder som finns i många hem, ofta utan att ägarna inser deras värde. Hembygdsföreningar och regionala museer har gjort icke obetydliga insatser för att rädda detta bildmaterial. Deras resurser har emellertid i regel varit för små.

Härav följer att en statlig insats, i vart fall i ett inledande skede, är nödvändig för att genomföra en mera *metodisk inventering* av dessa mer eller mindre gömda och anonyma bildsamlingar.

Det finns redan nu åtskilliga systematiserade fotografiska samlingar.

Vi har t. ex. Fotografiska museet, en underavdelning av Moderna museet. Dess resurser är emellertid för små. Stockholms Stadsmuseum har byggt upp en imponerande samling och Tekniska museet har en fotosamling inom sitt område som kan betecknas som unik i Europa. Många av våra regionmuseer har, som nämnts, värdefulla fotoarkiv.

På många håll i landet finns emellertid *omfattande arkiv av privat eller enskild karaktär*. Vi har t. ex. dagspressens och tidskrifternas bildarkiv. Det finns många smärre tidningar med svag ekonomi som förvarar värdefulla fotografier. Och vem tar hand om de nerlagda tidningarnas kulturhistoriska material? Till detta kommer samlingarna hos våra framstående fotografer. Hur skall t. ex. Lennart Nilssons världsberömda fotosamlingar räddas åt framtiden? K. W. Gullers arkiv omfattar nära en halv miljon registrerade negativ från 1938 och fram till i dag. Det är självklart att fotografiska dokument av denna omfattning kan säkras endast genom statliga insatser.

Tiden hastar. Det fotografiska materialet åldras, nykopieringar är i stor utsträckning nödvändiga, väsentliga fakta och omständigheter kring bilderna går förlorade för vart år.

Under de senaste årens kulturdebatt och kulturpolitiska beslut har stiltildsfotografiet mer eller mindre blivit bortglömt. Snabba åtgärder är av nöden.

Med hänvisning till det anförda hemställes

att riksdagen hos regeringen begär att statens kulturråd får i uppdrag dels att i samarbete med de regionala museerna utarbeta en plan för inventering av kulturhistoriskt värdefulla fotografier, dels att snarast lägga fram förslag angående säkrandet för framtiden av redan befintliga arkiv hos fotografer, tidningar m. m.

Stockholm den 27 januari 1975

P. O. SUNDMAN (c)

ANNA ELIASSON (c)